

Hodnocení diplomové práce
Aleny Malachové
„Pojem a právní důsledky překročení nutné obrany a krajní nouze“

Předložená diplomová práce obsahuje 68 stran textu a je přehledně členěna do úvodu, pěti kapitol a závěru. Vnější úprava práce je velmi pěkná. Okruh použité literatury je poměrně obsáhlý a přiměřený zvolenému tématu. Po formální stránce splňuje předložená práce požadavky na ni kladené.

Po stručném úvodu, ve kterém diplomantka charakterizuje zaměření své práce a podstatu okolností vylučujících protiprávnost, se v další kapitole věnuje nutné obraně a krajní nouzi z pohledu historického vývoje. Správně přitom postihuje veškeré základní vývojové mezníky.

Na to navazuje výklad pojmu a základních charakteristik obou zkoumaných institutů. Určité pochybnosti vyvolává jen pojetí subsidiarity, která spíše spočívá v tom, zda lze vůbec v krajní nouzi jednat či nikoliv, než ve volbě prostředků při odvracení nebezpečí, ačkoliv i takové názory byly v literatuře ojediněle zaznamenány.

V dalších kapitolách se diplomatka zabývá rozбором podmínek a mezí obou institutů. Zde diplomantka správně postřehla, že v posledním desetiletí došlo v odborné literatuře ke změně názorů na posuzování nebezpečných jednání dětí, nepříčetných osob a osob jednajících ve skutkovém omylu. S jejími výhradami ohledně předchozí doktríny lze souhlasit. Správně rovněž odlišuje okamžik dokonání trestného činu a dokončení (ukončení) útoku a důsledky z toho plynoucí pro možnost obrany. Záslužně je pozornost věnována pojmu „způsob útoku“ a důsledkům legislativní změny v roce 1993, byť tyto změny byly literaturou hodnoceny nejednotně. Otázkou ovšem je, zda se skutečně vyžaduje „použití nejmírnějšího prostředku (obranu), který ještě vede spolehlivě k cíli“, když excesem je pouze „zcela zjevná nepřiměřenost“. Velmi přehledně je zpracována partie o hlediscích při posuzování (ne)přiměřenosti obrany. Souhlasit lze s výtkou stran „okleštění“ ustanovení o nutné obraně v zatím posledním návrhu rekodifikace trestního práva hmotného. Rozbor podmínek a mezí krajní nouze je ovšem zjevně stručnější, než obdobný rozbor ohledně institutu nutné obrany, což lze jen částečně vysvětlit mnohem menším rozpracováním tohoto institutu v literatuře i v judikatuře.

Následující kapitola práce je věnována právním důsledkům překročení podmínek a mezí zkoumaných institutů. Při úvahách de lege lata mohl být větší prostor věnován možnostem uplatnění institutů podle § 40 a § 24 tr. zák., a to zvláště právě z pohledu splnění zákonných podmínek pro tyto postupy v případě excessu nutné obrany a krajní nouze. Poněkud rozpačitě v této souvislosti působí zmínka o záruce „společenské organizace“.

V závěru své práce diplomantka stávající právní úpravu hodnotí celkem pozitivně, a to zejména s ohledem na tendence, které se v legislativě, literatuře i v justiční praxi projevují od počátku devadesátých let. Pléduje pro vyloučení odpovědnosti za exces nutné obrany vyvolaný úlekem nebo strachem, resp. pro uvolnění podmínky proporcionality u krajní nouze.

Celkově lze předloženou diplomovou práci považovat za zdařilou. Diplomantka nesporně zpracovala značné množství literárních pramenů, z nichž ve své práci také hojně čerpá. Kladně třeba hodnotit rovněž to, že se snaží o utřídění a konfrontaci názorů v literatuře vyslovených a k některým sporným otázkám zaujímá i vlastní stanovisko. Poněkud nevyvážená je však hloubka zpracování jednotlivých dílčích otázek v diplomové práci. Diplomantka prokázala dobrou znalost zvolené problematiky a jejích širších souvislostí. Po obsahové stránce předložená práce splňuje požadavky kladené na diplomovou práci.

Při ústní obhajobě by se diplomantka mohla vyjádřit k otázce, v jakém směru by doporučovala uvolnit požadavek proporcionality u krajní nouze.

Předběžná klasifikace:

V Praze dne 3.12.2008

JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.
vedoucí diplomové práce